

16/12/2025

SYBAU B

Political Sci II

Time: 2.5 Hrs.

Total Marks: 75

Sem III

12

Q.1) Answer the following questions in one or two sentences. (Any 6)

1. Name any two features of Jeremy Bentham's view on punishment.
2. Explain what is De Jure authority.
3. What is the divine right theory of political obligation?
4. What is legitimacy?
5. Write one definition of power. How is power legalized?
6. Explain the concept of 'Laissez Faire'.
7. Define 'Socialism'.
8. What is Traditional Authority?

Q.2) Write short notes. (Any 2)

12

1. Unjust laws and the right to resistance.
2. D.D. Raphael's view on political obligation.
3. Deterrent theory of punishment.
4. Marxism.

Q.3) Answer the following. (Any 2)

12

- a) Means and Ends are the two sides of a coin. Immoral means cannot be used to achieve moral ends. Wrong way can never lead to a right destination. Reliance on the force of truth is the way to achieve the goal.
- i) Identify the Indian thinker who emphasise on the force of truth (satya)? Name two views of this thinker on the concept of truth.
- ii) Is there any relevance of this thinker in the context of present day Indian democracy? Give reasons.
- (b) The Reformatory Theory of Punishment aims at rehabilitating the offender. to the norm of society i.e. into a law abiding member of the society. It aims at transforming the criminal mind in a way that they can lead a life of a normal citizen.
- (i) Name three differences between the Deterrent and Reformatory theory of punishment.
- (ii) What is Retributive theory of punishment ?
- (c) US President Barak Obamas "change" and "hope" speeches during his first US Presidential campaign caught all of American attention especially while being caught up in a recession and a war that was going on for a long time.
- Charismatic authority according to Max Weber is found in a leader whose mission and vision inspire loyalty and obedience from followers. It is based upon the perceived extraordinary characteristics of an individual.
- (i) Name three differences between Charismatic Authority and Legal-Rational Authority as given by Weber.
- (ii) What is the significance of Legitimacy in the exercise of Political Power? What is the primary means of legalising power in a modern Democracy?

95497

- (d) This political ideology first became a powerful force in the age of enlightenment (in Europe), rejecting several fundamental assumptions that dominated most earlier theories of government, such as established religion, nobility, absolute monarchy. The new ideology advocated free and fair elections, private property, free press and free exercise of religion and laissez-faire economy free trade.
- (i) Identify the political philosophy as reflected in the given facts. Name one main advocate of this school of thought. How this school of thought viewed the institution of state ?
- (ii) Name two provisions of the Indian Constitution reflecting the above political philosophy.

Q.4) Answer the following question in detail. (Any 3)

39

1. Explain the features of classical liberalism. Make a comparative study between Mill & Bentham.
 2. What are the general factors causing political obligation? What is Thomas Hobbes perception of the state of nature and political obligation?
 3. What is Sarvodaya? Discuss the main principles of Sarvodaya.
 4. Who is an elite and what is the difference between the Marxian theory of power and the Elite theory of power? Write a note on the "circulation of elites" as given by Vilfredo Pareto
 5. What is Authority? Make a comparative study of Power and Authority.
-

मराठी रुपांतर

वेळ : २.३० तास

गुण : ७५

प्रश्न १) खालील प्रश्नांची एक किंवा दोन वाक्यांत उत्तरे द्या. (कोणतेही ६)

(१२ गुण)

- अ. जेरेमी बेंथम यांच्या शिक्षेबाबतच्या विचारांचे कोणतेही दोन वैशिष्ट्ये नमूद करा.
 ब. 'दे ज्युरे अधिकार' म्हणजे काय ते स्पष्ट करा.
 क. 'दैवी अधिकार सिद्धांत' म्हणजे काय?
 ड. 'वैधता' म्हणजे काय?
 इ. सत्तेची एक व्याख्या लिहा. सत्ता कशी कायदेशीर केली जाते?
 फ. 'लेसे-फेअर' या संकल्पनेचे स्पष्टीकरण करा.
 ग. 'समाजवाद' याची व्याख्या करा.
 ह. 'पारंपरिक अधिकार' म्हणजे काय?

प्रश्न २) थोडक्यात नोंदी लिहा. (कोणतेही २)

(१२ गुण)

- अ. अन्यायकारक कायदे आणि प्रतिकाराचा अधिकार.
 ब. डी. डी. राफेल यांचे राजकीय बंधनावरील विचार.
 क. शिक्षेचा 'भीतीदायक सिद्धांत' (Deterrent Theory).
 ड. मार्क्सवाद.

प्रश्न ३) खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही २)

(१२ गुण)

- (अ) "ध्येय (end) आणि साधने (means) ही नाण्याच्या दोन बाजू आहेत. अनैतिक साधनांचा वापर करून नैतिक ध्येय साध्य होऊ शकत नाही. चुकीचा मार्ग योग्य ठिकाणी नेऊ शकत नाही. सत्याच्या शक्तीवर अवलंबून राहणे हेच योग्य ध्येय साध्य करण्याचे साधन आहे."
- i) सत्याच्या शक्तीवर भर देणारे भारतीय विचारवंत कोण?
 या विचारवंताचे 'सत्य' या संकल्पनेविषयी दोन विचार नमूद करा.
- ii) सध्याच्या भारतीय लोकशाहीच्या संदर्भात या विचारवंताचे विचार किती सुसंगत आहेत? कारणांसह स्पष्ट करा.
- (ब) 'सुधारणावादी शिक्षासिद्धांत' चा उद्देश गुन्हेगाराचे पुनर्वसन करून त्याला समाजाच्या नियमांशी सुसंगत, कायद्याचे पालन करणारा नागरिक बनविणे हा आहे. या सिद्धांताचा हेतू गुन्हेगाराच्या मनोवृत्तीमध्ये सुधारणा घडवून आणणे आहे.
- i) 'भीतीदायक सिद्धांत' (Deterrent theory) आणि 'सुधारणावादी सिद्धांत' यांतील तीन फरक नमूद करा.
- ii) 'प्रतिशोधात्मक शिक्षासिद्धांत' म्हणजे काय?

(क) अमेरिकेचे राष्ट्राध्यक्ष बराक ओबामा यांच्या “बदल” आणि “आशा” या प्रचार भाषणांनी मंदी आणि दीर्घकाळ चाललेल्या युद्धाच्या पार्श्वभूमीवर संपूर्ण अमेरिकेचे लक्ष वेधले. मॅक्स वेबर यांच्या मते, ‘करिष्माई अधिकार’ त्या नेत्यामध्ये आढळतो ज्याचे मिशन आणि दृष्टिकोन अनुयायांमध्ये निष्ठा आणि आज्ञाधारकता निर्माण करतात. हा अधिकार त्या व्यक्तीच्या असामान्य गुणांवर आधारित असतो.

- ‘करिष्माई अधिकार’ आणि ‘कायदेशीर-तर्काधारित अधिकार’ यांमधील तीन फरक नमूद करा.
- राजकीय सत्तेच्या वापरामध्ये ‘वैधतेचे’ महत्त्व काय आहे?
आधुनिक लोकशाहीत सत्ता वैध करण्याचे मुख्य साधन कोणते आहे?

(ड) ही राजकीय विचारधारा प्रबोधनाच्या युगात (युरोपमध्ये) एक प्रभावी शक्ती म्हणून उदयास आली. तिने स्थापन धर्म, सरंजामशाही, आणि निरंकुश राजेशाहीसारख्या पूर्वीच्या शासनाच्या मूलभूत संकल्पना नाकारल्या. या नवीन विचारसरणीने मुक्त आणि निष्पक्ष निवडणुका, खाजगी मालमत्ता, मुक्त प्रसारमाध्यमे, धर्मस्वातंत्र्य, आणि लेसे-फेअर अर्थव्यवस्था व मुक्त व्यापार यांचा पुरस्कार केला.

- वरील तथ्यांमध्ये कोणती राजकीय तत्त्वज्ञान प्रतिबिंबित होते?
या विचारधारेचा एक प्रमुख प्रवर्तक कोण?
या विचारधारेने राज्याच्या संस्थेकडे कसे पाहिले?
- भारतीय राज्यघटनेतील या विचारसरणीचे प्रतिबिंब दाखविणाऱ्या दोन तरतुदी नमूद करा.

प्रश्न ४) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे द्या. (कोणतेही ३)

(३९ गुण)

- पारंपारिक उदारमतवादाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. मिल आणि बेंथम यांच्यामधील तुलनात्मक अभ्यास करा.
- राजकीय बंधन निर्माण होण्याची सामान्य कारणे कोणती आहेत? थॉमस हॉब्स यांची ‘नैसर्गिक अवस्था’ आणि राजकीय बंधनाविषयीची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ‘सर्वोदया’ म्हणजे काय? ‘सर्वोदया’चे प्रमुख तत्त्व स्पष्ट करा.
- ‘एलीट’ म्हणजे कोण? मार्क्सवादी सत्तासिद्धांत आणि ‘एलीट सिद्धांत’ यांमधील फरक स्पष्ट करा.
विल्फ्रेडो पारेतो यांनी मांडलेल्या ‘एलीट्सची परिभ्रमण’ या सिद्धांतावर थोडक्यात टिपण लिहा.
- ‘अधिकार’ म्हणजे काय? सत्ता आणि अधिकार यांची तुलनात्मक मांडणी करा.